

En historisk vandring längs Strandgatan

STRANDGATAN

1870-2020

Från järnvägen till Engelska Parken

Handel – Handelsmän - Byggnader

Gamlakarleby

Lars-Eric Thylin / 2020

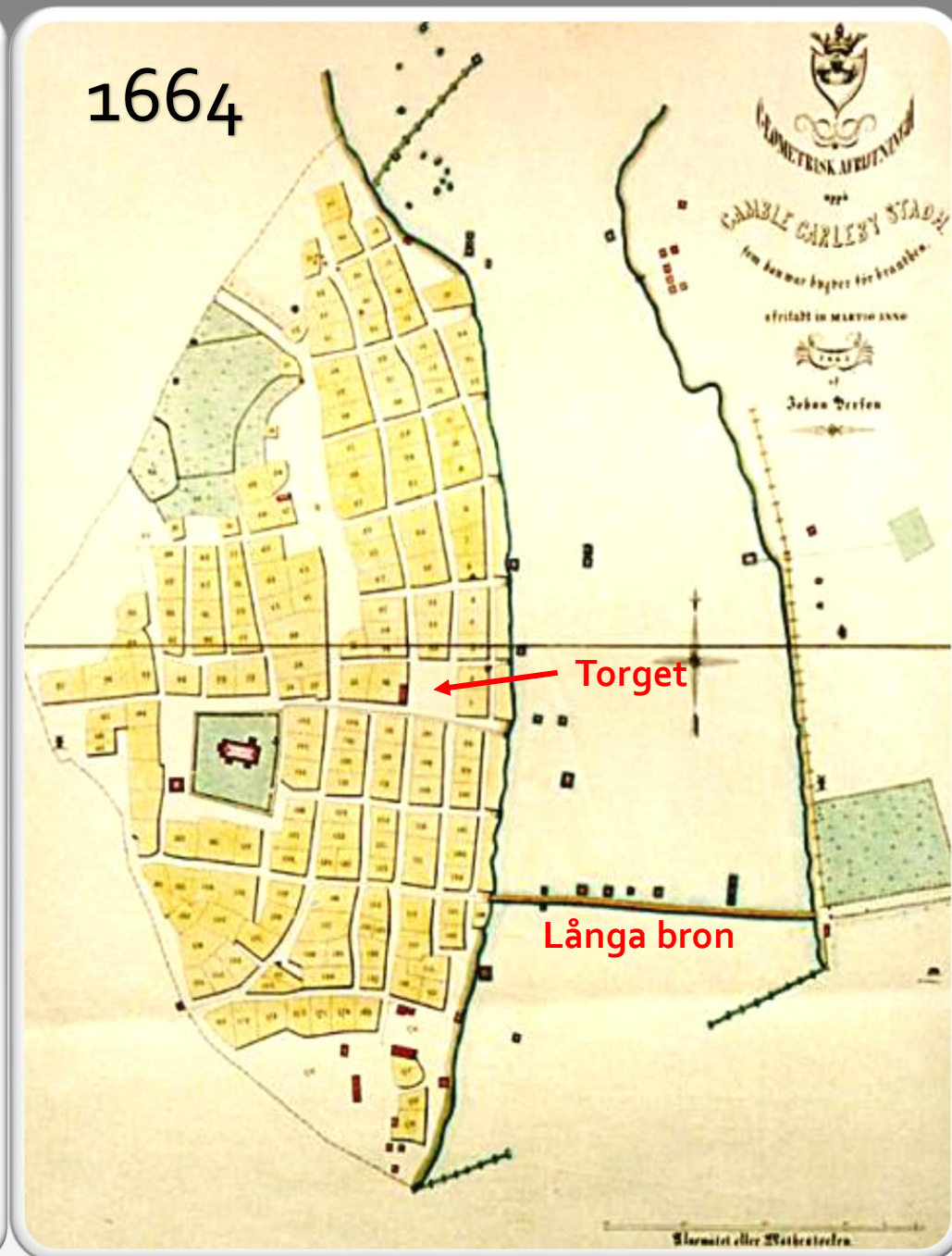
Stadskartor

400 år av landhöjning har förändrat stadsplanen

År 1649 var Kyrkbacken ännu en holme i havsviken och Strandgatan till stor del havsbotten.

Stadsgräns mitt i Sundet

Då Gamla Karleby stad grundades 1620 vid Ristrands by, gick stadsgränsen mitt i Sundet och Hakalax förblev utanför.

Gamle Carleby Stadh 1649

Torget på samma plats
där Rådhuset byggdes
år 1839.

Havsvikens (Sundets)
strand täcker till stor
del nuvarande
Strandgatan.

Borgarnas varumagasin
utefter stranden.

Strandgatan – Vy 1942

Polishuset

Kailas hus

Telegrafhuset

Gamla posthuset

1942

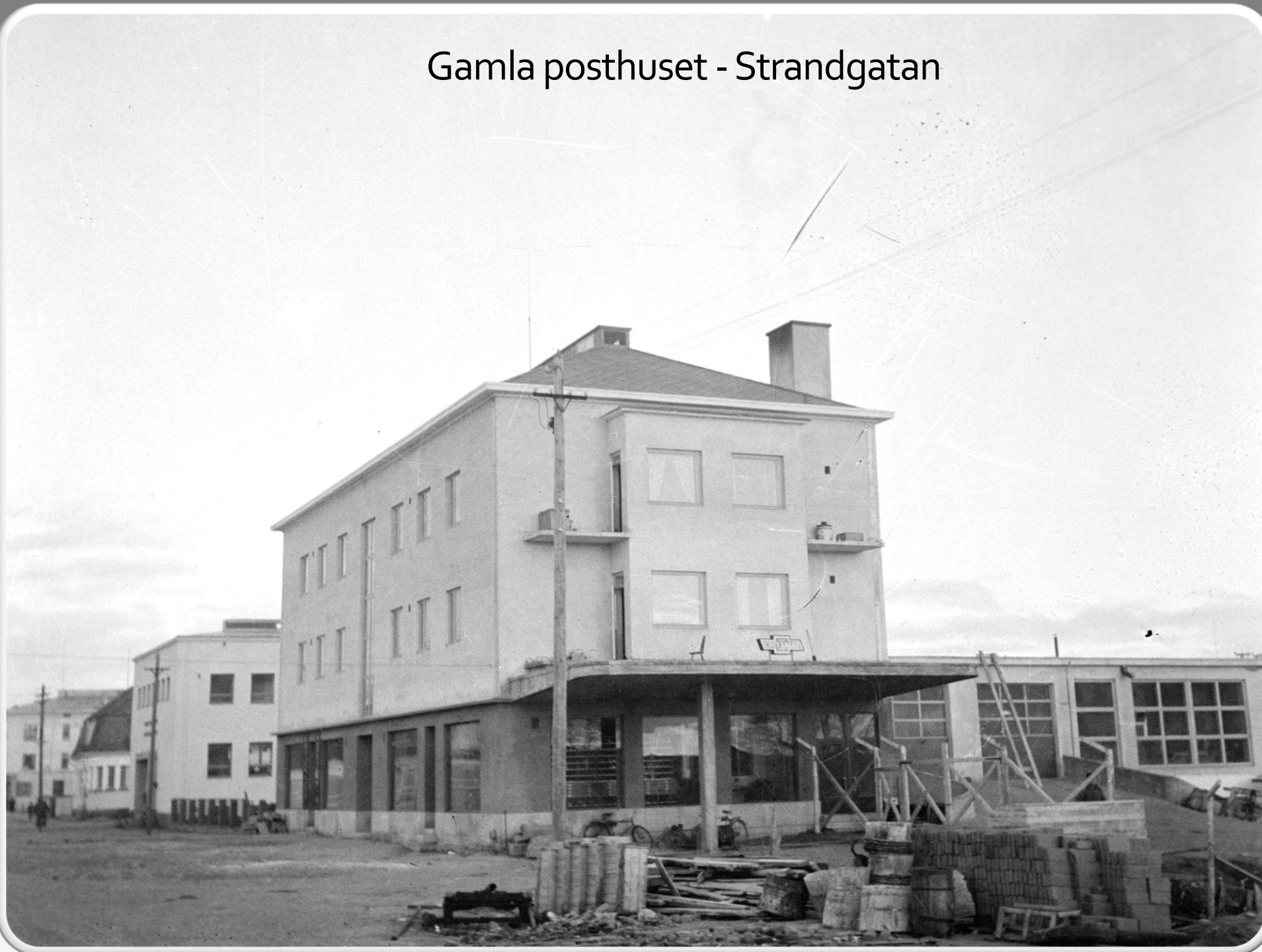
Fastigheten byggdes för lastbilsförsäljning och verkstad.

Här inledde Evald Vainio år 1959 Kokkolan Pukutehdas Oy:s verksamhet som senare flyttade till Mesilä år 1971

På samma tomt verkade också Kokkolan Kappatehdas).

Gamla posthuset - Strandgatan

1962

Sokos / KPO

"KPO-backen"

1962

Sokos / KPO– Posten
Strandgatan

Bild: K.Mäkinen

Strandgatan

Post- och telegrafhuset

Posthuset före Chydenia II

Före köpcentrets tid

Kassatalo – Maxim - Handelsgillet

1960

Nuvarande
MAXIM
Affärscenter

KP kuva, Markku Joke

Rantakatu 1986.

Strandgatan 1986.

1967

Karleby Centrum

Informationsskylt
gällande avstånd
från Jakobstad
36 km

1981

Strand- och Fabriksgatan

TV-Store
Pikapesu

1957

Peter Slotte/KHRM

Näkymä rautakauppa Hakaan, 1957.

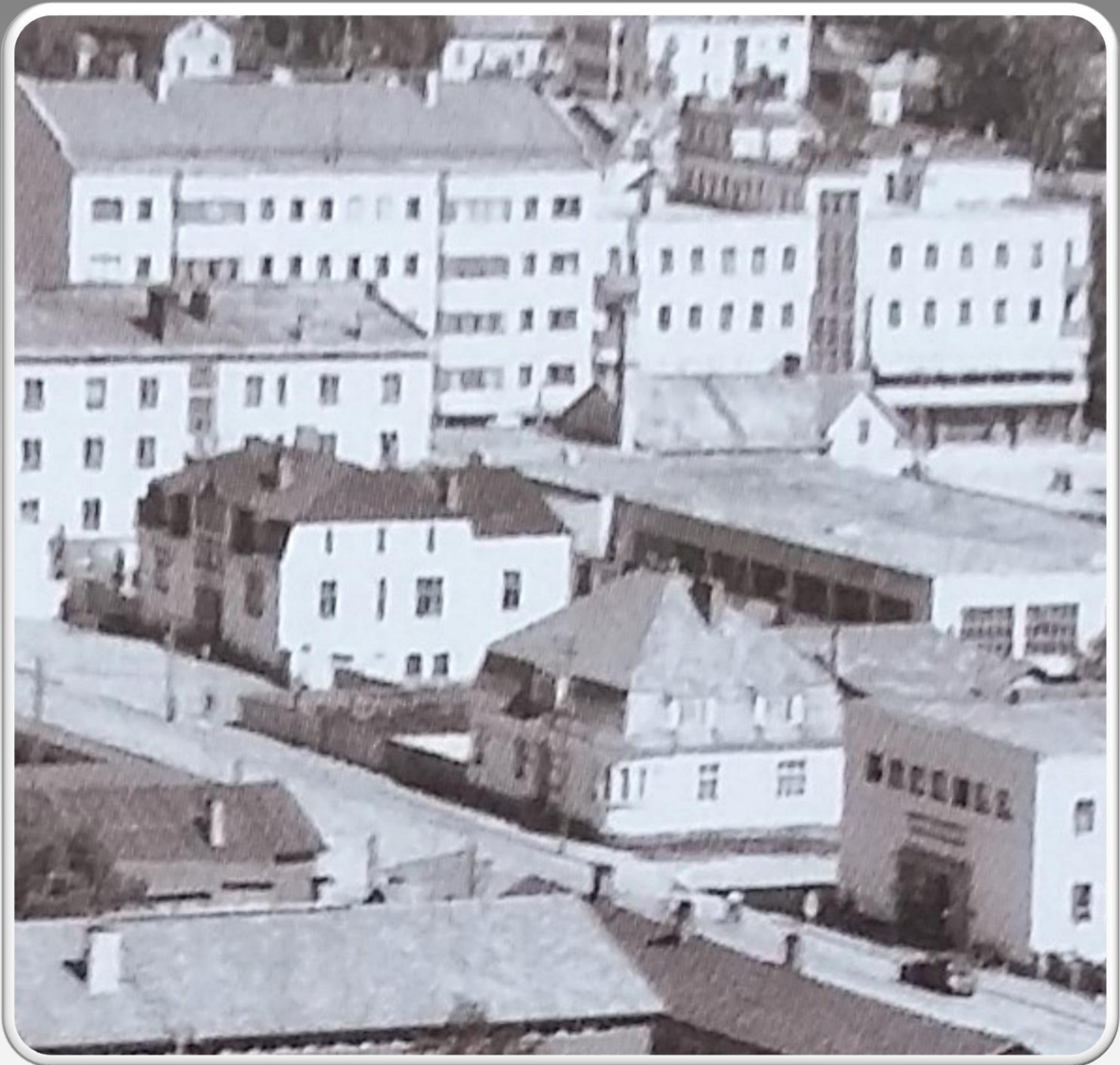

1942

Polishuset

Kailas hus

Post- och
Telegrafhuset

**Kailas hus – Strandgatan
(Mediakulma)**

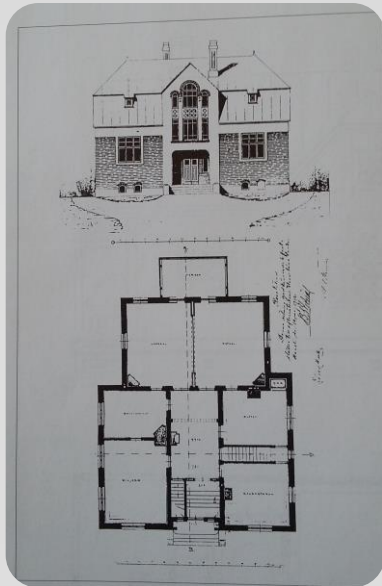

1912 (Byggd)

POLISHUSET

Byggdes 1912 för
Sällskapsklubben.

Ritad av Alvar
Åkerman.

Polisen flyttade hit från Rådhuset och Långbrogatans polishäkte

LÅNGBROGATAN

33

Indola huset

Byggd 1937

Ritad av J.G.Indola

**STRANDGATAN
och
LÅNGBRO-
GATANs
korsning**

Indola huset till
höger

Kjellmanska
huset till vänster
Pukumies

Kjellmanska huset – Strandgatan

Byggd 1940 – Ritad av Gunnar Indola

Emil Kjellmans butik – Järnhandel HaKa

1941

HAKA
Järnhandel
i Kjellmanska
huset

Carl Donners hus

(Anders Donners son)

Uppförd i sin
nuvarande form 1810
av Jakob och Brita
Hongell (syskon)

Före ombyggnad ägdes
stugan av Matias Kiemmer

1. Johan Röring (1760)
2. Matts Hongell (gift med Rörings dotter Margareta)
3. Jakob och Brita Hongell (syskon/1810)
4. Beata Hongell Gottsman
5. Anders Donner (1850)
6. Carl Donner och Katarina Riska (-1888)
7. Britta Berkeley (Niemi)

Källa: Gamlakarleby stads historia
Del 3

1980-talet

1957

Peter Slotte /KHRM

Donnerin talo, Pitkäsillankadun ja Rantakadun kulmaus, 1957.

Öllers Handelshus

Öllers Handelshus
Fotat från Indolahusets tak

1940

KKOLA
2520

Rivning av Öllers
byggnader för Prests
affärshus

Bild: Rolf Prest

Prests affärshus

Stamapoteket

Diama

Sportmagasinet

Info Bokhandel

Strandgatan 1960-tal
Dubbelriktad

Sparbankshuset "Vaakuna"

Byggd 1973
Ritad av Krister
Korpela

Saluhallen (KPO) 1965 – före Vaakuna

Gamla Saluhallen
Byggd 1909 (Alvar Åkerman)

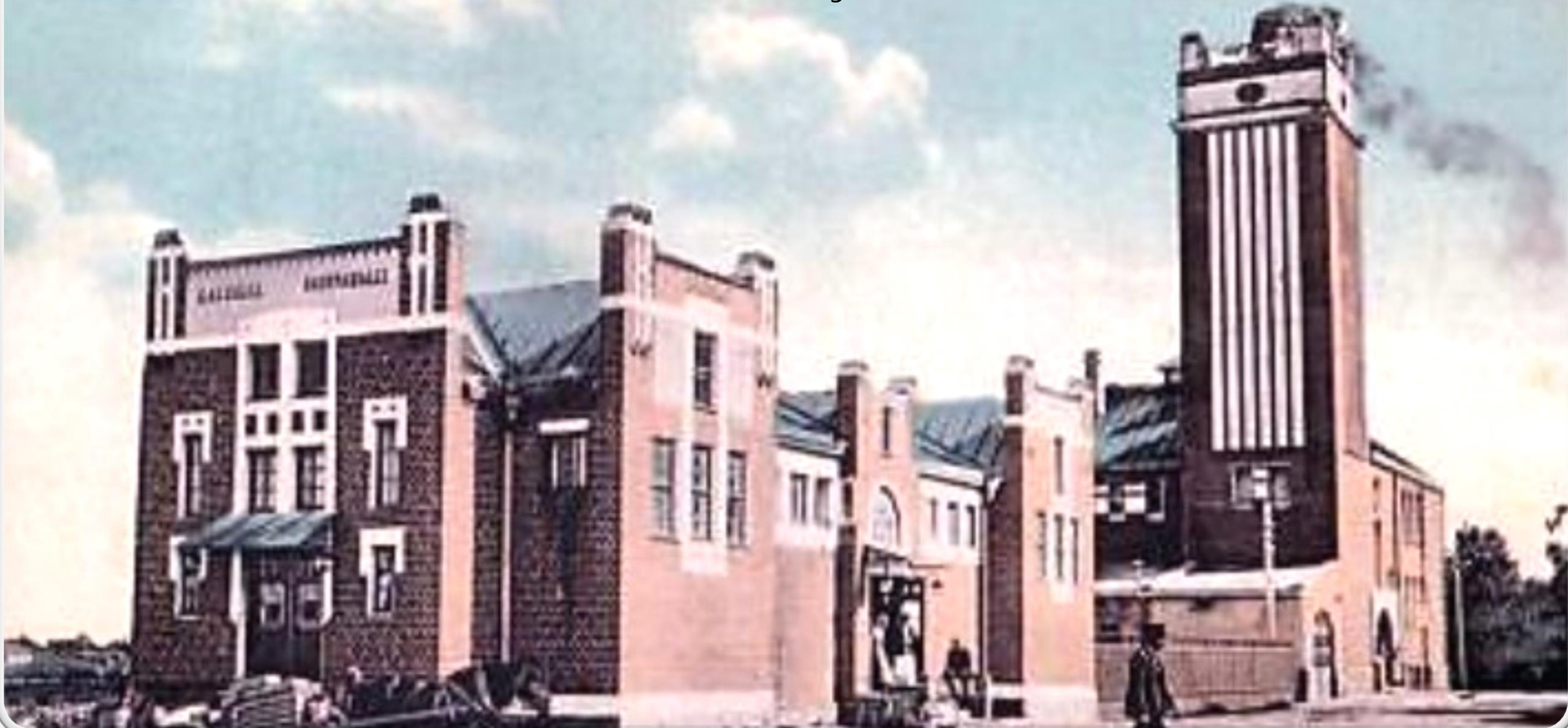

Saluhallen - Elverket

Elverkshuset 1905 (Fronterus & Strengell)

Saluhallen 1909 (Alvar Åkerman)

Stadens allmänna bastu fanns i Elverkets källarvåning

1920-talet

VÅGHUSET

SALUHALLEN

ELVERKET

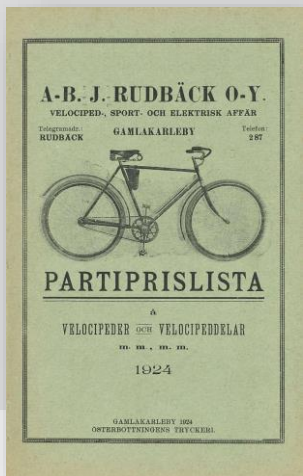

1970-talet

Societetshuset

Rudbäcks cykelaffär

Mokka-Motti

Yxpila - linjen

**Onni Långsveds
autobuss trafik**

**Hållplats vid
Elverket/Saluhallen**

Busshållplats invid Sundet på Strandgatan

På väg till landsbygden..

1928

Slottes hus i hörnet av Strand- och Torggatan

Byggt av M.A. Slotte 1928

Ritad av byggmästare
Gunnar Indola

I huset har funnits bl.a. Saluhall och Haukis matvaruaffär

Chydenius parken (1903)
Nya eller Östra parken (1860)

Chydenius parkens tomt
testamenterades av systrarna
Kyntzell till staden på det
villkoret att en park grundas
på tomten.

Den av Valter Runeberg
planerade statyn över kyrko-
herden Anders Chydenius
avtäcktes år 1903 och står
centralt i parken.

Parken finns mellan Prests och
Slottes affärshus

Anders Chydenius 1729-1803
1903 / Valter Runeberg

Chydenius minnesstod. G. Lohkarleby 1920/20
Chydeniusen Nuistopäts.
En hjärtlig hälsning
från
Pappo.
E. & A. Axelqvists Bokhandel, Gamla Karleby.
E. & A. Axelqvist i Kirjakauppa, Kokkola.

1950-talet

Saluhallen i Slottes hus i
hörnet av Strandgatan
och Torggatan

Korvmakarna i Saluhallen på
1950-talet

1940-talet

Strandgatan
Slottes hus

Springpojke,
"Tsuppari" med
paketcykel på väg
med försändelser

1910

Våghuset / Fotat från Societetshuset

1905

Korsningen Strandgatan-
Torggatan
Hakalax bro/Mejeribron

Donnerska stranden vid Sundet

1870

Stadens första stenhus
Byggt av Joachim Donner
1806
Även sonen Anders Donner
bodde i huset

Bild från 1870
(KP 1972)

Gamlakarleby på 1880-talet. Vy från nuvarande hotell Grands parkeringsplats mot den s.k. Donners strand. Till höger Stadssundet med strandmagasin och båtar. Byggnaden i mitten är familjen Donners stenhus, bakom detta syns rådhuset och till vänster, på nuvarande Postbankens tomt, en uthuslänga från 1700-talet.

Joachim Donners hus

Nuvarande Societetshuset

**Donnerska
huset med
nybyggd andra
våning**

**Donnerska
stranden**

**Rådhuset
skymtar i
bakgrunden**

Bilden tagen före
mejeribrons bygge 1905

Stadens första stenhus

Omändrad i olika skeden

Byggd av Joachim Donner 1806

Övriga ägare:

Anders Donner 1822

Otto Donner 1857

Sällskapsklubben 1894

Adolf Rothoff 1898

GAMLA-KARLEBY - Societetshuset Seurahuome.

Elverket, Saluhallen

1930-talet

Societetshuset

SOCIETETSHUSET

Konsul Eliel Sandbacka ägde huset vid tiden då den stora utvidgningen gjordes mitt under brinnande krig mellan åren 1941 och 1943

Senare ägare:

- Rautavaara
- Uusi-Honko
- Palokari
- Juntunen

1943

Syyskuun 16 päivänä

KOKKOLA

Hötelli Seurahuone,

eräs Pohjanmaan ajanmukaisin ja upein uudistalo, vihitään Kokkolassa tänään

Hotelli Seurahuoneen julkisivu Sundin takaa nähtynä. Komeana ja multa korkeampana se kohoaa toisten yläpuolelle ja suo ylimmistä kerroksistaan katsojalle erinomaiset näköalat.

Hotelli Seurahuoneen toinen julkisivu. Ensimmäisessä ja toisessa kerroksessa sijaitsevat tällä puolella Granholm & Källin liikehuoneustot ja kolmannessa kerroksessa raittiuskahvila.

Byggnaden ägdes vid detta skede av konsul Eliel Sandbacka

Kokkola on rohkeitten ja toimeliaitten liikemiesten kaupunki. Heidän osuutensa kaupungin elämään ja aivan erikoisesti viimeaikaiseen elämään on hyvin merkittävä. Heidän toimestaan on Kokkola kasvanut ja kaunistunut harvinaisen nopeasti ja komeat kivitalot ja upeat tehtaot ovat kohonneet heidän yritteliäisyytensä ansiosta.

Nykyisen Kokkolan suurin talo, Hotelli Seurahuoneen uudisrakennus, on nyt valmistunut ja sen vihkiäistilaus on tänä iltana. Tämän laajalti tunnetun hotellin entinen rakennus on palvelut vuosikymmeniä Pohjanmaan matkusta- liikennettä ja toiminut ensiluokkaisena hotelliravintolana. Kaupungin jatkuvan kasvamisen takia se kävi kuitenkin liian pieneksi, mikä vuoksi nykyiset omistajat ryhtyivät suunnittelemaan uutta ja ajanmukaista rakennusta. Sen rakennustyöt aloitettiin v. 1941 tammik. 15 p:nä ja hotelli suljettiin saman vuoden toukokuun alussa. Monet vaikeudet ovat kuitenkin kasautuneet rakennuttajien tielle. Sota-aika on erikoisesti työväen hankinnassa tuottanut vaikeuksia ja moneen kertaan ovat työntekijät vihtyneet työmaalla, kun heidät on viety muihin tehtäviin. Rakennusaineiden hankinta on myös tuottanut suuria ponnistuksia, mutta kokkola-aisella sitkeydellä ja uutteruudella näistä rakennuttajat ovat selvinneet niinkin loistavasti, että tänään voidaan vihkiä tämä ajanmukaisin ja eräs koko Pohjanmaan suurimpia hotelleja tarkoitukseensa. Eteen kasautuneita vaikeuksia on tunnevasti helpottanut se, että huomattava osa rakennustarpeista hankittiin jo rauhan aikana.

Varsinaista urakoitsijaa rakennuksella ei ole ollut, vaan ovat

Konsuli Eliel Sandbacka. Seurahuoneen uudistalon rakennuttaja.

rakennuttajat itse teettäneet työt. Vastuuna-isena rakennusmestarina on ollut koko ajan paikkakunnalla tunnettu rakennusmestari Herman Söder-

K. J. Ahlskog. Seurahuoneen uudistalon piirtäjä.

tund ja toisena rakennusmestarina Vickström. Yhdessä he ovat kokkolalaisen rakennusmestari K. J. Ahlskogin piirustusten mukaisesti ja tämän henkilökohtaisen valvonnan alaisena kantaneet suurtyön aiheuttaman kuorman ja helteen.

Julkaistaksemme joitain lukua mainitsemme, että koko talon kuutiolavuus tekee 19.000 kuutiometriä. Rakennus on kuusikerroksinen, joista alakerrassa liikehuoneita ja kahdessa ylimmässä kerroksessa asuinhuoneustoja. Näistä kuitenkin voidaan tehdä helposti matkustajahuoneita, jos kasvavan kaupungin tarve niin vaatii. Matkustajahuoneita on muuten nykyisin 40.

Ravintolasaleja on kolme, kellarikerroksessa maalaisia ja työväestöä varten ja kolmannessa kerroksessa raittiusravintola, jonka rakennuttajat ovat erikoisesti halunneet laittaa suuren ja tyylikkään sellaisia varten, jotka eivät viihdy tavallisessa anniskelu- luoikeuksin varustetussa ravintolassa. Tämä komea raittiuskahvila on 309 neliömetrin suuruisen, varsinaisen ravintolan lattiapinta-ala on 350. Toisessa kerroksessa on myös Seuraklubin huoneusto, jonka pinta-ala tekee yhteensä 225 neliökilometriä. Erikoisuutena on myös n.s. Pellisali talon ylimmässä kerroksessa, mistä ovautuu ihana näköala merelle ja Kokkolan ympäristöön. Tätä salia vuokrataan kokouksi aisuuksiin, häihin, hautajaisiin ym. sellaisiin tarkoituksiin. Sekin on saanut aina 100 neliömetrin lattiapinta-alan käyttöönsä.

Talon matkustajien käytössä on myös ensiluokkainen suomalainen sauna. Kaksi henkilö- ja yksi keittiöhissi palvelevat tarvittavaa talon sisäistä liikennettä.

Tilava kattoterassiravintola valmistuu ensi kesänä.

1969

Halpa-Halli

Strandgatan 21

Företaget inledde sin verksamhet i Gamlakarleby år 1969. Man hyrde utrymmen i Renlundska fastigheten på Strandgatan 21

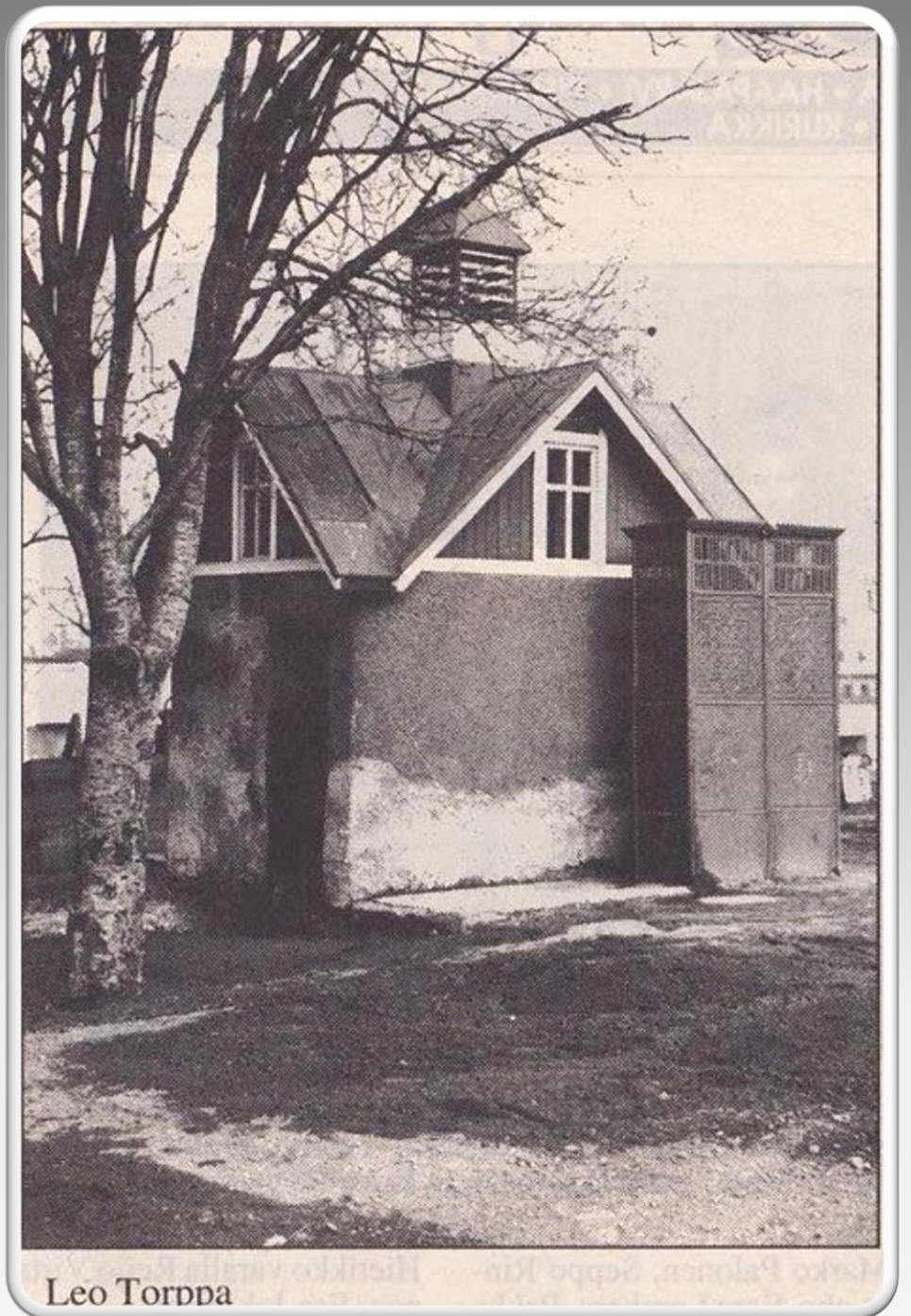
Bild: Halpa-Hallis historia

“Isaks kyrkan” Allmän pissoar

Rantakadulla kalahallia vastapäätä toimi pitkään tämä Iisakin kirkkona tunnettu yleinen käymälä. Sen liepeillä liikkui viinanmyyjät, sota-aikana myös jopparit sekä kellokauppiat. Ja bisnes sujui, varsinkin iltahämärissä. Varmasti ei tiedetä, mistä lempinimi Iisakin kirkko alunperin keksittiin. Ehkä se annettiin rakennustöiden hitaan edistymisen vuoksi tai sitten wc:n puhtaanapidosta vastanneen Iisakin mukaan.

Fanns invid Sundet på samma plats
som “Isaks Grillen” finns idag

Leo Torppa

1812

Strandgatan 27 Snellmans gården

Johan Wilhelm Snellman bodde här under åren 1813-1821

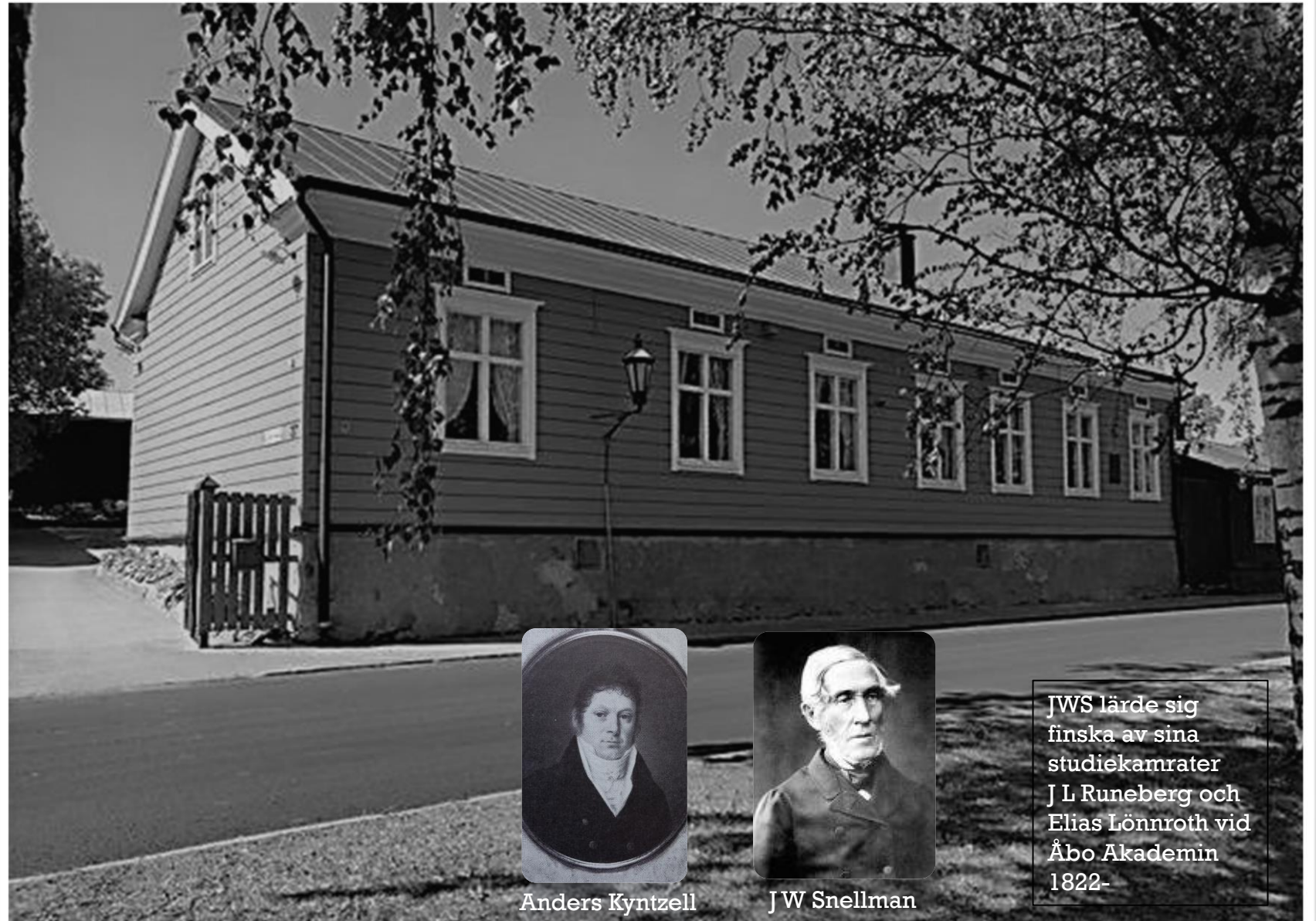
Huset byggdes 1812 av Jean Kyntzell (bror till Anders) för sin släkting och kapten Christian Henrik Snellman.

Under JWS tid ägdes fastigheten av Anders Kyntzell.

JWS föddes på Kyntzells skepp "Patience" 1806 i Stockholms hamn. Familjen bodde då på Tjärhovsgatan 5 i Stockholm.

Som 7-åring flyttade han till Gamlakarleby och bodde här till 1821 då familjen flyttade till Alahärmä.

Under 1820-talet återkom han minst i tre perioder som hemlärare för borgarsönerna Rahm, Roos och Kyntzell. Under denna tid har han stor nytta av Läsesällskapets litteratur.
(E.Huima/t 13/10)

Anders Kyntzell

J W Snellman

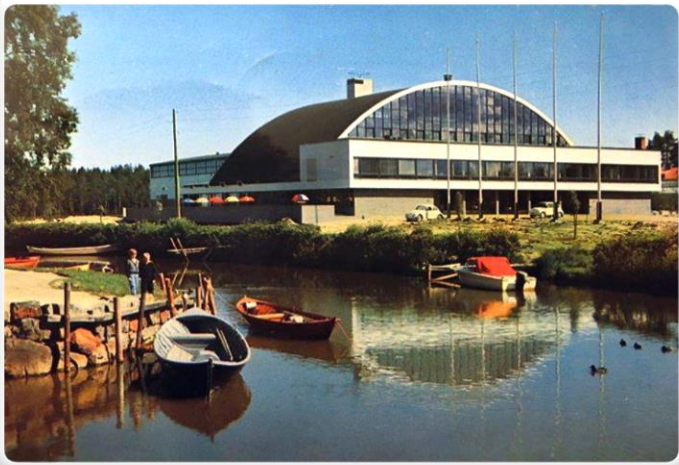
JWS lärde sig finska av sina studiekamrater J L Runeberg och Elias Lönnroth vid Åbo Akademin 1822-

1961

Vid Strandgatans slut
står den speciella
Idrottsgården som
byggdes år 1961

Vid den tiden fanns
båtar ännu förtöjda på
denna höjd i Sundet.

1895

Engelska parken (1895)

Parken grundades på den plats där det gamla tjärtorget hade funnits. På grund av tjärans lättantändlighet och till följd av landhöjningen blev man tvungen att flytta hamnverksamheten till Halkokari.

Parken fick namnet Engelska parken, efter barkassen som erövrats av den engelska kungliga flottan i slaget vid Halkokari 1854.

I parken finns också en staty av Ernst V. Knape.

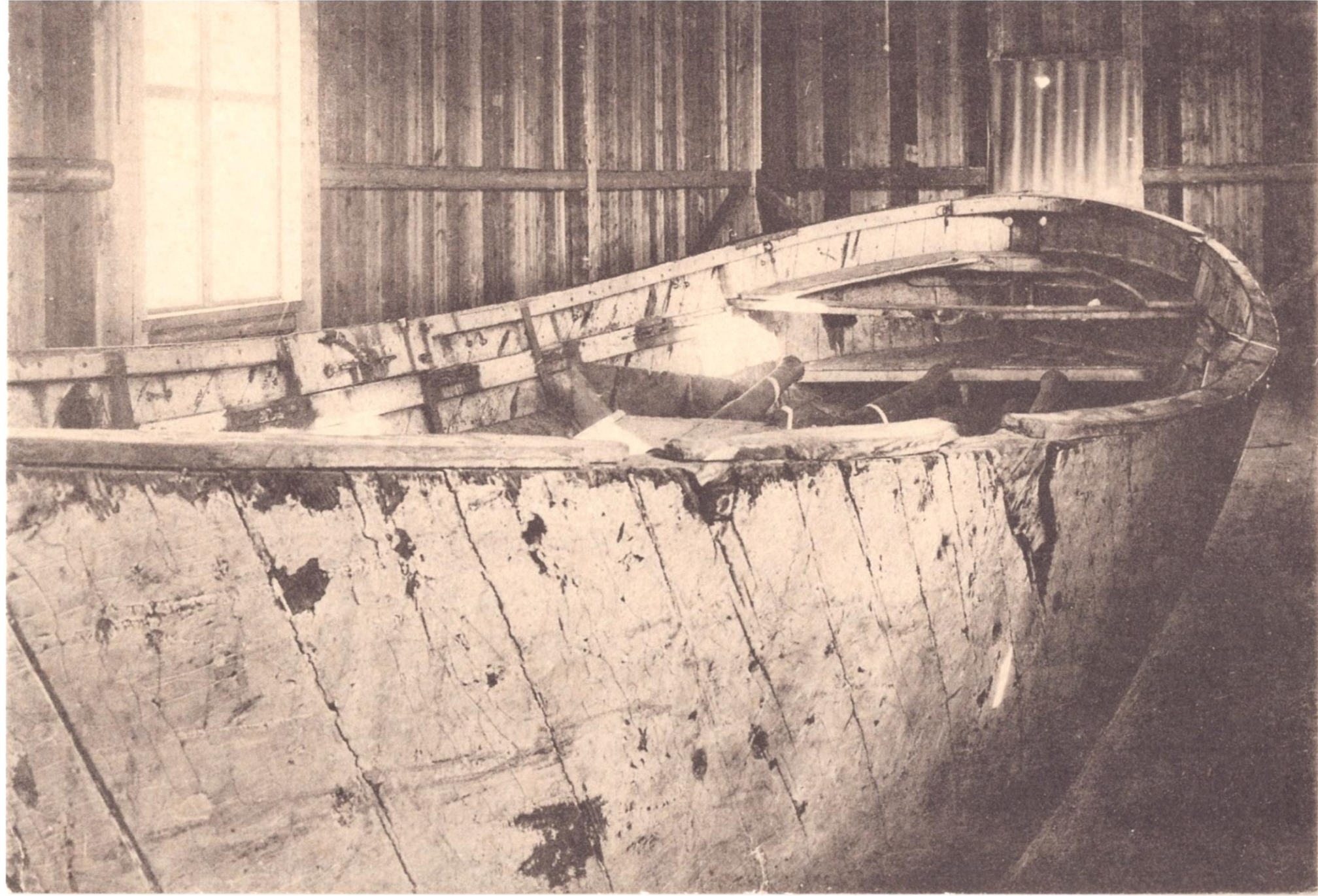
Strandgatan slutar vid
Engelska Parken

Engelska Parken

Ernst V Knape 1873-1929
Läkare och författare

*Kokkola — Gamla Karleby
Englantilaisten vene — Engelsm. båt.*

Engelska Parken

Barkasshuset och den stora
poppeln

Stadens
grundare Kung
Gustaf II Adolf
får en egen
400-års staty

Trästatyn är skulpterad
med motorsåg av
skulptören Ulla Haglund

7.9.2020

"Tysta Bilder"

"Tysta Bilder"

Leo Torppa

"Tysta Bilder"

"Tysta Bilder"

"Tysta Bilder"

"Tysta Bilder"

"Tysta Bilder"

Karleby 1928

Bild: Arimo Eklund

"Tysta Bilder"

Bild: Janne Rentola

"Tysta Bilder"

2020

*En Vandring
i Minnenas
Värld*

Strandgatan vid stranden av Sundet

Bild: M.F.Myllymäki

Källhänvisning

Ett Företagsamt Folk, Leo Torppa, Keijo Jokinen, Eero Huima, Toivo Sandkvist, Annikki Wiirilinna, Kristina Ahmas, Gamlakarleby stads historia I-IV, Museokuvat, Postkort, Karleby.fi, m.fl.

Bildresa i serien "Gatorna Berättar"